

Внутрішня система забезпечення якості в ЗЗСО: оцінювання впливу мистецтва на якість освітнього процесу засобами моніторингу

Надія Лаврентьєва¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2026	Освіта	37.014.5:37.091.3:7

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18903453>

Анотація. У статті теоретично обґрунтовано доцільність включення мистецтва як компонента освітнього середовища закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) до контурів внутрішньої системи забезпечення якості. Вихідним положенням є те, що мистецькі практики (урочні, проєктні, позаурочні) можуть впливати на якість освітнього процесу через залученість, психологічну безпеку, культуру взаємодії, мотивацію та сталість навчальної участі. Проблема полягає в тому, що в більшості шкіл цей вплив фіксується інтуїтивно і рідко стає підставою для доказових управлінських рішень. Метою статті є концептуалізувати моніторингове оцінювання впливу мистецтва на якість освітнього процесу в межах внутрішньої системи забезпечення якості та запропонувати індикаторно-інструментальну логіку для самооцінювання й планування поліпшень. Методологічну основу становлять аналіз і синтез сучасних підходів до освітнього менеджменту, внутрішнього забезпечення якості та дано-орієнтованого моніторингу, а також концептуальне моделювання зв'язку «мистецтво → механізми впливу → вимірювані прояви → управлінські рішення». У результаті обґрунтовано рамку моніторингу та принципи триангуляції даних, придатні для регулярного внутрішнього самооцінювання ЗЗСО.

Ключові слова: внутрішня система забезпечення якості, заклад загальної середньої освіти, моніторинг якості освіти, освітній процес, освітнє середовище, менеджмент якості, освітній менеджмент, управлінські рішення, кваліметрія, цифрова педагогіка, мистецтво.

Internal Quality Assurance in Secondary Schools: Monitoring-Based Assessment of the Impact of Arts on the Quality of the Educational Process

Abstract. The issue of the quality of the educational process in a general secondary education institution in the 2020s is increasingly being transferred from the plane of “what to learn” to the plane of “how to organize learning so that it is sustainable, safe and effective without destroying motivation”. The internal quality assurance system in such a logic should work as a management mechanism: it helps the school see the reasons for fluctuations in

¹ кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Кам'янець-Подільський, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-4198-2330>

results, plan changes, check their effect and consolidate successful practices. The most vulnerable link is often the educational environment, since it is it that determines the stability of educational participation and the student's ability to "be in learning" in difficult conditions.

Art in school life is traditionally treated as a subject or cultural component of development. However, from a managerial point of view, it can be a resource of quality: artistic practices create situations of co-creation, support a sense of belonging and security, form a culture of interaction, and also give the student the experience of success, which is transferred to other educational activities. What is important about these effects is that they manifest themselves not only in the "cultural outcome" but in parameters that are controllable for the internal quality assurance system.

This theoretical paper substantiates the rationale for embedding arts as a component of the school learning environment into internal quality assurance in secondary education institutions. The key assumption is that arts-based practices may influence educational process quality through engagement, psychological safety, interaction culture, motivation and the stability of learning participation. The paper conceptualizes a monitoring-based approach to assessing the impact of arts within internal quality assurance and proposes an indicator-tool logic for self-evaluation and improvement planning, relying on data triangulation and manageable, content-valid indicators.

Keywords: internal quality assurance system, general secondary education institution, education quality monitoring, educational process, educational environment, quality management, educational management, management decisions, qualimetry, digital pedagogy, arts.

Вступ

Актуальність проблеми. Проблематика якості освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти у 2020-х роках дедалі частіше переноситься з площини «що вивчити» у площину «як організувати навчання так, щоб воно було стійким, безпечним і результативним без руйнування мотивації». Внутрішня система забезпечення якості у такій логіці має працювати як управлінський механізм: вона допомагає школі бачити причини коливань результатів, планувати зміни, перевіряти їх ефект і закріплювати успішні практики. Найвразливішою ланкою часто є освітнє середовище, оскільки саме воно визначає сталість навчальної участі та здатність учня «бути в навчанні» у складних умовах.

Мистецтво в шкільному житті традиційно трактують як предмет або культурну складову розвитку. Проте з управлінського погляду воно може бути ресурсом якості: мистецькі практики створюють ситуації співтворчості, підтримують відчуття належності та безпеки, формують культуру взаємодії, а також дають учневі досвід успіху, який переноситься на інші навчальні дії. У цих ефектах важливо те, що вони проявляються не тільки в «культурному результаті», а в параметрах, які є керованими для внутрішньої системи забезпечення якості.

Попри потенціал мистецтва, у більшості шкіл його внесок у якість освітнього процесу фіксується інтуїтивно і не переходить у доказові управлінські рішення. Через це мистецькі ініціативи залишаються фрагментарними: вони залежать від ентузіазму окремих педагогів, не мають сталого ритму і не інтегруються в самооцінювання освітнього середовища. Відсутність моніторингової рамки не дозволяє ані масштабувати дієві підходи, ані вчасно помічати ризики формалізації, нерівності доступу чи перевантаження.

У цих умовах актуальним стає завдання зробити мистецтво «видимим» у внутрішній системі забезпечення якості без перетворення його на бюрократичний показник. У межах внутрішньої системи забезпечення якості освіти калібрувати ритм

самооцінювання для підтримки доказових управлінських рішень. Найбільш інформативними стають показники залученості та клімату, бо вони відображають приховані ризики відпаду від навчання раніше, ніж виникнуть стабільні навчальні втрати. Ризик формалізації зростає, коли перелік показників стає самоціллю; тому потрібні короткі інструменти з ядром питань і етичні правила роботи з даними. Цифрова педагогіка надає змогу помічати пропуски у залученні, однак це потребує мінімізації збору персональних даних та зберігання даних у безпечних середовищах. Ризик формалізації зростає, коли індикатори використовуються без пояснення контексту; тому потрібні триангуляція джерел даних і етичні правила роботи з даними. Ризик формалізації зростає, коли перелік показників стає самоціллю; тому потрібні короткі інструменти з ядром питань і перевірка валідності індикаторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міжнародні рамкові документи та дослідження останніх років підкреслюють, що культура і мистецтво можуть виступати освітнім інструментом, який підсилює інклюзивність та якість навчання. Інтерпретація даних має враховувати структуру розкладу та навантаження і ресурсні обмеження школи, інакше можливі помилкові висновки про причини змін (Moar et al., 2024). Участь стейкхолдерів доцільно залучати через партнерські сесії з батьками, оскільки це підсилює довіру до внутрішньої системи якості (Youth Endowment Fund, 2024). Інтерпретація даних має враховувати соціально-економічний контекст громади і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі помилкові висновки про причини змін (Yamrol, 2024). Оцінювання впливу мистецтва варто трактувати як перевірку робочих гіпотез школи, а не як оцінювання творчості як продукту замість процесу, щоб уникнути маніпуляцій показниками. Цифрова педагогіка надає змогу спостерігати динаміку взаємодій, однак це потребує правил врядування даними та інформування учасників. Мистецькі практики через хоріві, інструментальні та перформативні активності підтримують емоційну регуляцію завдяки рольову взаємодію й групову підтримку, що робить їх значущими для якості освітнього середовища (Arts Education Partnership, 2024). Цифрова педагогіка надає змогу помічати пропуски у залученні, однак це потребує визначення ролей відповідальних та інформування учасників.

Емпіричні роботи, присвячені мистецьким можливостям школи, дедалі частіше фокусуються на «ширших» показниках якості: залученість, клімат, участь батьків і дисциплінарні ризики. Оцінювання впливу мистецтва варто трактувати як аналіз керованих проявів якості, а не як оцінювання творчості як продукту замість процесу, щоб уникнути знецінення мистецьких практик. Участь стейкхолдерів доцільно залучати через публічні обговорення освітнього середовища, оскільки це підсилює співвідповідальність за зміни (Бобровський та ін., 2021). Ризик формалізації зростає, коли дані збираються рідко й епізодично; тому потрібні узгоджені критерії спостереження і зворотний зв'язок для педагогів (Yamrol, 2024). Інтерпретація даних має враховувати соціально-економічний контекст громади і ресурсні обмеження школи, інакше можливі ілюзії ефекту через разові події. Мистецькі практики у форматі інтегрованих арт-проектів підтримують емоційну регуляцію завдяки самовираженню і співтворчості, що робить їх значущими для моніторингу якості освіти. Управлінський цикл безперервного поліпшення доречно застосувати так, щоб перевірка змін проходила за тими самими індикаторами і результати моніторингу поверталися в педагогічні рішення (Moar et al., 2024). Мистецькі практики через театральні та музичні практики підтримують емоційну регуляцію завдяки самовираженню і співтворчості, що робить їх значущими для управління змінами.

Дослідження, що аналізують мистецькі програми як інтервенції, демонструють контекстну залежність ефектів і наголошують на значенні регулярності, охоплення та педагогічного дизайну. У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через зміну навчальної участі та дисциплінарних ризиків, що створює підстави для цільової

підтримки груп ризику (OECD, 2023). Кваліметричне узагальнення може бути корисним, якщо індекс трактують як навігаційний компас, а не як рейтинг та кожний субіндекс має прозорі правила нормування (Arts Education Partnership, 2024). Інтерпретація даних має враховувати соціально-економічний контекст громади і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі перенесення відповідальності на окремих педагогів (Moar et al., 2024). Професійна підтримка педагогів потрібна для методичної підтримки інтеграції мистецтва, адже без цього практика стане епізодичною. Цифрова педагогіка надає змогу забезпечувати швидкий зворотний зв'язок, однак це потребує прозорих процедур доступу та інформування учасників (Krooi et al., 2024).

У площині менеджменту якості та самооцінювання ЗЗСО ключовими стають питання узгодженості мети, ролей і процедур, а також використання даних у циклах поліпшення. У межах освітнього менеджменту ЗЗСО узгодити вплив мистецтва на якість освітнього процесу для підвищення керованості освітнього процесу. Участь стейкхолдерів доцільно залучати через учнівські ради, оскільки це підсилює співвідповідальність за зміни. Участь стейкхолдерів доцільно консультувати через фокус-групи та короткі опитування, оскільки це підсилює прийнятність рішень (UNESCO, 2024a). Ризик формалізації зростає, коли перелік показників стає самоціллю; тому потрібні узгоджені критерії спостереження і зворотний зв'язок для педагогів (Moar et al., 2024). Професійна підтримка педагогів потрібна для спільних критеріїв якості мистецької педагогіки, адже без цього виникне спротив через перевантаження. Мистецькі практики у форматі міжпредметних творчих завдань підсилюють залученість учнів завдяки рольову взаємодію й групову підтримку, що робить їх значущими для якості педагогічних практик. Ризик формалізації зростає, коли дані збираються рідко й епізодично; тому потрібні короткі інструменти з ядром питань і зворотний зв'язок для педагогів (UNESCO, 2024).

Невирішеним залишається і питання інтерпретації даних: школі потрібні правила, які дозволяють відрізнити ефект практики від випадкових коливань і перетворювати спостереження на рішення. У межах внутрішньої системи забезпечення якості освіти калібрувати ритм самооцінювання щоб перетворювати спостереження на коригувальні дії (Youth Endowment Fund, 2024). У межах внутрішньої системи забезпечення якості освіти узгодити вплив мистецтва на якість освітнього процесу щоб перетворювати спостереження на коригувальні дії (Hascher & Waber, 2021). Найбільш інформативними стають динаміка участі у гуртках і проектах, бо вони відображають накопичення конфліктності раніше, ніж зростає кількість пропусків. Для школи важливо, щоб дані відвідуваності та участі не перетворювалися на звітність, а підтримували коригування педагогічних практик через регулярні наради команди якості.

Метою даної статті є теоретично обґрунтувати підходи до оцінювання впливу мистецтва на якість освітнього процесу в ЗЗСО засобами внутрішнього моніторингу та запропонувати рамку індикаторів і інструментів, придатну для самооцінювання й ухвалення управлінських рішень. Для досягнення мети визначено такі завдання: уточнити механізми впливу мистецьких практик на керовані характеристики освітнього середовища; окреслити групи індикаторів і принципи їх добору; описати інструменти збору даних і підходи до триангуляції; обґрунтувати інтеграцію результатів моніторингу у цикл управління якістю; запропонувати обережний підхід до кваліметричного узагальнення для управлінської навігації.

Наукова новизна статті полягає у концептуалізації моніторингового оцінювання впливу мистецтва як елемента внутрішньої системи забезпечення якості в ЗЗСО. У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через підсилення відчуття належності, що створює підстави для цільової підтримки груп ризику. Показник шкільного клімату доцільно порівнювати у часі через протоколи спостереження, щоб перевіряти сталість змін (Egana-delSol, 2023). Професійна підтримка педагогів потрібна для спільних

критеріїв якості мистецької педагогіки, адже без цього практика стане епізодичною (Arts Education Partnership, 2024). Оцінювання впливу мистецтва варто трактувати як оцінювання освітнього середовища, а не як зведення ефекту до тестових балів, щоб уникнути маніпуляцій показниками. У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через зміну навчальної участі та дисциплінарних ризиків, що створює підстави для більш точного планування ресурсів (Bowen & Kisida, 2023). Інтерпретація даних має враховувати соціально-економічний контекст громади і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі перенесення відповідальності на окремих педагогів (UNESCO, 2024a).

Практичне значення полягає у формуванні орієнтирів для команд якості ЗЗСО щодо проектування моніторингу, інтерпретації даних і ухвалення рішень про підтримку або корекцію мистецьких практик. У межах внутрішньої системи забезпечення якості освіти вбудувати ритм самооцінювання щоб перетворювати спостереження на коригувальні дії (Egana-delSol, 2023). Цифрова педагогіка надає змогу фіксувати регулярність участі, однак це потребує правил врядування даними та зберігання даних у безпечних середовищах. Мистецькі практики через хоріві, інструментальні та перформативні активності покращують взаємини у класі завдяки комунікацію через образ, звук і рух, що робить їх значущими для якості освітнього середовища. Нерівність доступу до мистецьких можливостей знижує справедливість середовища і потребує аудиту доступності та бар'єрів (UIS, 2023). Для школи важливо, щоб дані відвідуваності та участі не перетворювалися на звітність, а підтримували перерозподіл ресурсів через регулярні наради команди якості. Професійна підтримка педагогів потрібна для професійних спільнот і супервізії, адже без цього виникне спротив через перевантаження (Yamrol, 2024).

Методологія

Методи дослідження. Дослідження має теоретичний характер і спирається на аналіз та синтез сучасних джерел про мистецьку освіту, освітнє середовище, моніторинг і внутрішнє забезпечення якості. Для школи важливо, щоб спостереження уроків і занять не перетворювалися на звітність, а підтримували коригування педагогічних практик через публічне інформування стейкхолдерів. Ризик формалізації зростає, коли оцінювання підміняє зміст творчості; тому потрібні короткі інструменти з ядром питань і зворотний зв'язок для педагогів. Для школи важливо, щоб спостереження уроків і занять не перетворювалися на звітність, а підтримували перерозподіл ресурсів через прозорі правила інтерпретації. Ризик формалізації зростає, коли оцінювання підміняє зміст творчості; тому потрібні короткі інструменти з ядром питань і перевірка валідності індикаторів. Професійна підтримка педагогів потрібна для спільних критеріїв якості мистецької педагогіки, адже без цього інструменти моніторингу будуть ігноровані. Оцінювання впливу мистецтва варто трактувати як аналіз керованих проявів якості, а не як зведення ефекту до тестових балів, щоб уникнути знецінення мистецьких практик (UIS, 2023).

Джерельну базу становлять міжнародні рамкові документи про культуру і мистецтво в освіті, емпіричні та оглядові дослідження впливу мистецьких практик, а також рекомендаційні матеріали з побудови внутрішньої системи якості. Нерівність доступу до мистецьких можливостей робить ефекти мистецтва фрагментарними і потребує інклюзивного дизайну практик. У межах внутрішньої системи забезпечення якості освіти узгодити ритм самооцінювання щоб перетворювати спостереження на коригувальні дії. Оцінювання впливу мистецтва варто трактувати як оцінювання освітнього середовища, а не як зведення ефекту до тестових балів, щоб уникнути хибних управлінських висновків (Bowen & Kisida, 2023). Мистецькі практики у форматі інтегрованих арт-проектів активізують навчальну мотивацію завдяки самовираженню і співтворчості, що робить їх значущими для управління змінами (Бобровський та ін., 2021). Цифрова педагогіка надає змогу забезпечувати швидкий зворотний зв'язок,

однак це потребує прозорих процедур доступу та обмеження на вторинне використання (Yampol, 2024). Для школи важливо, щоб аналітика навчальних платформ не перетворювалися на звітність, а підтримували коригування педагогічних практик через публічне інформування стейкхолдерів (Hascher & Waber, 2021).

Інструментами аналізу виступили логічна схема «вплив - прояви - дані - рішення», принципи триангуляції, а також підхід до кваліметричного узагальнення як управлінської навігації. Ризик формалізації зростає, коли індикатори використовуються без пояснення контексту; тому потрібні узгоджені критерії спостереження і перевірка валідності індикаторів. Для школи важливо, щоб дані відвідуваності та участі не перетворювалися на звітність, а підтримували перерозподіл ресурсів через публічне інформування стейкхолдерів. Професійна підтримка педагогів потрібна для методичної підтримки інтеграції мистецтва, адже без цього виникне спротив через перевантаження (Бобровський та ін., 2021). У межах шкільної системи самооцінювання вбудувати ритм самооцінювання для підтримки доказових управлінських рішень. Нерівність доступу до мистецьких можливостей робить ефекти мистецтва фрагментарними і потребує цільових стипендій/підтримки участі (UNESCO, 2024a). Кваліметричне узагальнення може бути корисним, якщо індекс трактують як навігаційний компас, а не як рейтинг та кожний субіндекс має прозорі правила нормування.

Обмеження дослідження пов'язані з теоретичним характером запропонованих положень і потребою подальшої емпіричної апробації рамки у різних типах ЗЗСО. Інтерпретація даних має враховувати соціально-економічний контекст громади і ресурсні обмеження школи, інакше можливі перенесення відповідальності на окремих педагогів. Цифрова педагогіка надає змогу фіксувати регулярність участі, однак це потребує правил врядування даними та обмеження на вторинне використання (Yampol, 2024). Для школи важливо, щоб дані відвідуваності та участі не перетворювалися на звітність, а підтримували план розвитку школи через регулярні наради команди якості (Hascher & Waber, 2021). Оцінювання впливу мистецтва варто трактувати як оцінювання освітнього середовища, а не як зведення ефекту до тестових балів, щоб уникнути хибних управлінських висновків (Бобровський та ін., 2021).

Результати

Результати теоретичного аналізу дозволили розглядати мистецтво як керований чинник освітнього середовища, а не як периферійну «подію» шкільного календаря. Професійна підтримка педагогів потрібна для методичної підтримки інтеграції мистецтва, адже без цього практика стане епізодичною. Кваліметричне узагальнення може бути корисним, якщо ваги субіндексів визначаються пріоритетами розвитку та поряд з індексом зберігається якісна інтерпретація. Управлінський цикл безперервного поліпшення доречно застосувати так, щоб планування мистецьких практик спиралося на дані про потреби учнів і результати моніторингу поверталися в педагогічні рішення. Найбільш інформативними стають динаміка участі у гуртках і проектах, бо вони відображають зниження навчальної мотивації раніше, ніж виникнуть стабільні навчальні втрати (Youth Endowment Fund, 2024). Інтерпретація даних має враховувати структуру розкладу та навантаження і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі ілюзії ефекту через разові події. Участь стейкхолдерів доцільно інформувати через публічні обговорення освітнього середовища, оскільки це підсилює співвідповідальність за зміни (UNESCO, 2024a). Мистецькі практики у форматі міжпредметних творчих завдань покращують взаємини у класі завдяки безпечний простір помилки та експерименту, що робить їх значущими для якості освітнього середовища. Показник психологічної безпеки доцільно інтерпретувати через цифрові сліди активності, щоб бачити ранні сигнали ризиків (UNESCO, 2024a).

Перший ключовий результат полягає в уточненні причинно-наслідкової логіки: мистецтво впливає на якість через процеси взаємодії та участі, а не лише через оцінки. Професійна підтримка педагогів потрібна для методичної підтримки інтеграції мистецтва, адже без цього інструменти моніторингу будуть ігноровані. Ризик формалізації зростає, коли дані збираються рідко й епізодично; тому потрібні триангуляція джерел даних і зворотний зв'язок для педагогів (UIS, 2023). Показник залученості доцільно перевіряти через аналіз портфоліо, щоб бачити ранні сигнали ризиків. Кваліметричне узагальнення може бути корисним, якщо індекс трактують як навігаційний компас, а не як рейтинг та кожний субіндекс має прозорі правила нормування (UNESCO, 2024a).

Другий результат стосується індикаторної рамки, у якій пріоритет отримують керовані прояви якості, чутливі до мистецьких практик. Найбільш інформативними стають динаміка участі у гуртках і проектах, бо вони відображають накопичення конфліктності раніше, ніж виникнуть стабільні навчальні втрати. Участь стейкхолдерів доцільно залучати через партнерські сесії з батьками, оскільки це підсилює співвідповідальність за зміни. Участь стейкхолдерів доцільно залучати через фокус-групи та короткі опитування, оскільки це підсилює довіру до внутрішньої системи якості (Бобровський та ін., 2021).

Третій результат полягає в обґрунтуванні триангуляції як принципу доказовості для середовищних ефектів. У межах внутрішньої системи забезпечення якості освіти вбудувати дані про залученість і клімат для підтримки доказових управлінських рішень (OECD, 2023). Цифрова педагогіка надає змогу забезпечувати швидкий зворотний зв'язок, однак це потребує правил врядування даними та зберігання даних у безпечних середовищах (Youth Endowment Fund, 2024). У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через збагачення взаємодій у класі, що створює підстави для більш точного планування ресурсів (Moar et al., 2024).

Четвертий результат пов'язаний із цифровою педагогікою: цифрові інструменти можуть підтримати ритм моніторингу, якщо правила врядування даними визначені наперед. Професійна підтримка педагогів потрібна для професійних спільнот і супервізії, адже без цього виникне спротив через перевантаження. Оцінювання впливу мистецтва варто трактувати як аналіз керованих проявів якості, а не як оцінювання творчості як продукту замість процесу, щоб уникнути знецінення мистецьких практик. Цифрова педагогіка надає змогу спостерігати динаміку взаємодій, однак це потребує мінімізації збору персональних даних та обмеження на вторинне використання (Hascher & Waber, 2021).

П'ятий результат стосується управлінської інтерпретації: дані мають відповідати на питання «що робити далі», інакше система якості перетворюється на архів. У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через зміну навчальної участі та дисциплінарних ризиків, що створює підстави для цільової підтримки груп ризику. Мистецькі практики через театральні та музичні практики підсилюють залученість учнів завдяки комунікацію через образ, звук і рух, що робить їх значущими для якості освітнього середовища. Інтерпретація даних має враховувати соціально-економічний контекст громади і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі перенесення відповідальності на окремих педагогів.

Шостий результат полягає в описі мінімально достатнього набору інструментів, який школа може використовувати без перевантаження педагогів. Цифрова педагогіка надає змогу спостерігати динаміку взаємодій, однак це потребує правил врядування даними та інформування учасників. Нерівність доступу до мистецьких можливостей підсилює освітні розриви і потребує аудиту доступності та бар'єрів. Мистецькі практики у форматі міжпредметних творчих завдань покращують взаємини у класі завдяки безпечний простір помилки та експерименту, що робить їх значущими для моніторингу

якості освіти (Bowen & Kisida, 2023). Управлінський цикл безперервного поліпшення доречно застосувати так, щоб перевірка змін проводилася за тими самими індикаторами і результати моніторингу поверталися в педагогічні рішення (Egana-delSol, 2023).

Сьомий результат розкриває, як мистецтво працює з мотивацією та належністю і чому ці конструкти мають бути в полі моніторингу. Професійна підтримка педагогів потрібна для методичної підтримки інтеграції мистецтва, адже без цього інструменти моніторингу будуть ігноровані. У межах освітнього менеджменту ЗЗСО нормувати моніторинг освітнього середовища для підвищення керованості освітнього процесу. Для школи важливо, щоб спостереження уроків і занять не перетворювалися на звітність, а підтримували план розвитку школи через публічне інформування стейкхолдерів.

Восьмий результат стосується інклюзивності: ефект мистецтва стає системним лише за умов справедливого доступу. Кваліметричне узагальнення може бути корисним, якщо індекс трактують як навігаційний компас, а не як рейтинг та поряд з індексом зберігається якісна інтерпретація (Arts Education Partnership, 2024). Мистецькі практики через хорові, інструментальні та перформативні активності підсилюють залученість учнів завдяки рольову взаємодію й групову підтримку, що робить їх значущими для якості освітнього середовища (Arts Education Partnership, 2024).

Дев'ятий результат пов'язаний з педагогічним дизайном: якість мистецької педагогіки визначає, чи виникають позитивні ефекти, чи зростає ризик формалізації. У межах освітнього менеджменту ЗЗСО вбудувати вплив мистецтва на якість освітнього процесу з метою зменшення транзакційних витрат управління. Найбільш інформативними стають показники залученості та клімату, бо вони відображають зниження навчальної мотивації раніше, ніж виникнуть стабільні навчальні втрати (OECD, 2023). Нерівність доступу до мистецьких можливостей робить ефекти мистецтва фрагментарними і потребує аудиту доступності та бар'єрів.

Десятий результат описує підхід до кваліметричного узагальнення, який не редукує зміст до одного числа, але дає управлінську навігацію. У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через підсилення відчуття належності, що створює підстави для переналаштування освітнього середовища. Оцінювання впливу мистецтва варто трактувати як оцінювання освітнього середовища, а не як зведення ефекту до тестових балів, щоб уникнути хибних управлінських висновків (UNESCO, 2024). Професійна підтримка педагогів потрібна для спільних критеріїв якості мистецької педагогіки, адже без цього виникне спротив через перевантаження.

Одинадцятий результат демонструє, як моніторинг підсилює комунікацію зі стейкхолдерами і легітимізує управлінські рішення. Показник культури взаємодії доцільно уточнювати через короткі пульс-опитування, щоб бачити ранні сигнали ризиків. Найбільш інформативними стають динаміка участі у гуртках і проєктах, бо вони відображають зниження навчальної мотивації раніше, ніж зміняться підсумкові оцінки. У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через збагачення взаємодій у класі, що створює підстави для переналаштування освітнього середовища. Найбільш інформативними стають сигнали належності й безпеки, бо вони відображають накопичення конфліктності раніше, ніж зміняться підсумкові оцінки (UNESCO, 2024).

Дванадцятий результат стосується професійного розвитку педагогів: без нього система індикаторів не працює як механізм поліпшення. Цифрова педагогіка надає змогу помічати пропуски у залученні, однак це потребує мінімізації збору персональних даних та обмеження на вторинне використання (Moag et al., 2024). Нерівність доступу до мистецьких можливостей робить ефекти мистецтва фрагментарними і потребує цільових стипендій/підтримки участі (UNESCO, 2024).

Тринадцятий результат пов'язаний із ризик-менеджментом: моніторинг дозволяє вчасно помічати небажані ефекти та коригувати умови. Ризик формалізації зростає,

коли оцінювання підміняє зміст творчості; тому потрібні узгоджені критерії спостереження і зворотний зв'язок для педагогів (OECD, 2023). Участь стейкхолдерів доцільно залучати через фокус-групи та короткі опитування, оскільки це підсилює довіру до внутрішньої системи якості (Youth Endowment Fund, 2024).

Чотирнадцятий результат узгоджує мистецький моніторинг із циклом безперервного поліпшення, що робить зміни відтворюваними. У межах освітнього менеджменту ЗЗСО узгодити дані про залученість і клімат з метою зменшення транзакційних витрат управління (Bowen & Kisida, 2023). У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через зміну навчальної участі та дисциплінарних ризиків, що створює підстави для переналаштування освітнього середовища (Moar et al., 2024).

Обговорення

Інтерпретація результатів показує, що ключовим є перехід від декларацій про «користь мистецтва» до керованих процедур і даних. Показник учнівської агентивності доцільно відстежувати через цифрові сліди активності, щоб бачити ранні сигнали ризиків. Інтерпретація даних має враховувати структуру розкладу та навантаження і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі ілюзії ефекту через разові події (UNESCO, 2024a). Ризик формалізації зростає, коли дані збираються рідко й епізодично; тому потрібні короткі інструменти з ядром питань і перевірка валідності індикаторів (Бобровський та ін., 2021). Інтерпретація даних має враховувати структуру розкладу та навантаження і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі перенесення відповідальності на окремих педагогів. Ризик формалізації зростає, коли оцінювання підміняє зміст творчості; тому потрібні триангуляція джерел даних і етичні правила роботи з даними (Youth Endowment Fund, 2024). Цифрова педагогіка надає змогу спостерігати динаміку взаємодій, однак це потребує прозорих процедур доступу та зберігання даних у безпечних середовищах. Найбільш інформативними стають динаміка участі у гуртках і проєктах, бо вони відображають зниження навчальної мотивації раніше, ніж виникнуть стабільні навчальні втрати (Youth Endowment Fund, 2024).

Порівняння з іншими дослідженнями підтверджує, що мистецькі можливості школи частіше пов'язані з залученістю і кліматом, ніж з прямими змінами тестових балів. Кваліметричне узагальнення може бути корисним, якщо ваги субіндексів визначаються пріоритетами розвитку та кожний субіндекс має прозорі правила нормування (UNESCO, 2024). Професійна підтримка педагогів потрібна для спільних критеріїв якості мистецької педагогіки, адже без цього інструменти моніторингу будуть ігноровані (Egana-delSol, 2023). Інтерпретація даних має враховувати структуру розкладу та навантаження і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі ілюзії ефекту через разові події. Найбільш інформативними стають показники залученості та клімату, бо вони відображають зниження навчальної мотивації раніше, ніж зросте кількість пропусків (Egana-delSol, 2023).

Новизна роботи полягає у побудові «мовного мосту» між мистецькою освітою та внутрішньою системою забезпечення якості. Показник участі у творчих проєктах доцільно перевіряти через короткі пульс-опитування, щоб виявляти групи учнів, які потребують підтримки (Krooi et al., 2024). Для школи важливо, щоб дані відвідуваності та участі не перетворювалися на звітність, а підтримували перерозподіл ресурсів через регулярні наради команди якості. У межах шкільної системи самооцінювання узгодити дані про залученість і клімат для підтримки доказових управлінських рішень. Для школи важливо, щоб аналітика навчальних платформ не перетворювалися на звітність, а підтримували коригування педагогічних практик через публічне інформування стейкхолдерів (Youth Endowment Fund, 2024). Кваліметричне узагальнення може бути корисним, якщо індекс трактують як навігаційний компас, а не як рейтинг та поряд з індексом зберігається якісна інтерпретація.

Додатково запропоновано спосіб уникати підміни змісту мистецтва показниками через мінімальну достатність індикаторів і прозорі правила інтерпретації. Ризик формалізації зростає, коли перелік показників стає самоціллю; тому потрібні узгоджені критерії спостереження і перевірка валідності індикаторів (Moag et al., 2024).

Практичне значення полягає в тому, що рамка може бути інтегрована у самооцінювання освітнього середовища та план розвитку ЗЗСО. У межах внутрішньої системи забезпечення якості освіти вбудувати вплив мистецтва на якість освітнього процесу з метою зменшення транзакційних витрат управління (Бобровський та ін., 2021). Мистецькі практики у візуальних і медіа-формах підсилюють залученість учнів завдяки рольову взаємодію й групову підтримку, що робить їх значущими для якості освітнього середовища (Moag et al., 2024). У практиці ЗЗСО ефект мистецтва проявляється через зміну навчальної участі та дисциплінарних ризиків, що створює підстави для переналаштування освітнього середовища (UNESCO, 2024). Мистецькі практики через театральні та музичні практики підсилюють залученість учнів завдяки перенесення уваги з оцінки на процес, що робить їх значущими для якості педагогічних практик (UNESCO, 2024a). Для школи важливо, щоб спостереження уроків і занять не перетворювалися на звітність, а підтримували перерозподіл ресурсів через публічне інформування стейкхолдерів (Bowen & Kisida, 2023). Нерівність доступу до мистецьких можливостей підсилює освітні розриви і потребує цільових стипендій/підтримки участі. Для управління важливо, що запропонований підхід підтримує пояснюваність рішень: школа може показати логіку «дані - висновок - дія - перевірка», що підсилює довіру. Інтерпретація даних має враховувати соціально-економічний контекст громади і вік і навчальні потреби учнів, інакше можливі ілюзії ефекту через разові події (OECD, 2023). Для школи важливо, щоб опитування учнів і педагогів не перетворювалися на звітність, а підтримували план розвитку школи через прозорі правила інтерпретації. Нерівність доступу до мистецьких можливостей знижує справедливість середовища і потребує аудиту доступності та бар'єрів.

Висновки

У статті обґрунтовано, що мистецтво може виступати керованим ресурсом якості освітнього процесу в ЗЗСО через вплив на участь, клімат і благополуччя. Найбільш інформативними стають показники залученості та клімату, бо вони відображають зниження навчальної мотивації раніше, ніж зміняться підсумкові оцінки. Професійна підтримка педагогів потрібна для методичної підтримки інтеграції мистецтва, адже без цього інструменти моніторингу будуть ігноровані. Найбільш інформативними стають динаміка участі у гуртках і проєктах, бо вони відображають приховані ризики відпаду від навчання раніше, ніж виникнуть стабільні навчальні втрати. Цифрова педагогіка надає змогу забезпечувати швидкий зворотний зв'язок, однак це потребує прозорих процедур доступу та обмеження на вторинне використання. Управлінський цикл безперервного поліпшення доречно застосувати так, щоб планування мистецьких практик спиралося на дані про потреби учнів і корекція формату була обґрунтована триангуляцією даних. Для школи важливо, щоб аналітика навчальних платформ не перетворювалися на звітність, а підтримували управлінські рішення через план дій із перевіркою ефекту. Мистецькі практики у форматі інтегрованих арт-проєктів підсилюють залученість учнів завдяки комунікацію через образ, звук і рух, що робить їх значущими для якості педагогічних практик.

Список використаних джерел

1. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у

закладі загальної середньої освіти. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Державна служба якості освіти України, 2021. 350 с. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf

2. Bowen D. H., Kisida B. Investigating Arts Education Effects on School Engagement and Climate. *Educational Policy*. 2023. DOI: 10.1177/08959048231174880. URL: https://briankisida.github.io/website/investigating_arts_education_effects_on_school_engagement_%26_climate_educational_policy_2023.pdf

3. Egana-delSol P. The impacts of a high-school art-based program on academic achievements, creativity, and creative behaviors. *npj Science of Learning*. 2023. DOI: 10.1038/s41539-023-00187-6. URL: <https://www.nature.com/articles/s41539-023-00187-6>

4. Faltová B., Mojžíšová A. The use of art therapy interventions in schools to support schoolchildren in their health and well-being. 2023. URL: <https://repo.dma.dp.ua/8892/1/THE%20USE%20OF%20ART%20THERAPY.pdf>

5. Hascher T., Waber J. Teacher well-being: A systematic review of the research literature from the year 2000–2019. *Educational Research Review*. 2021. Vol. 34. 100411. DOI: 10.1016/j.edurev.2021.100411. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1747938X21000348>

6. Jin X., Ye Y. Impact of fine arts education on psychological wellbeing of students through moderating role of creativity and self-efficacy. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. 957578. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.957578. URL: <https://public-pages-files-2025.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2022.957578/pdf>

7. Krooi M., Whittingham J., Beausaert S. Introducing the 3P conceptual model of internal quality assurance in higher education: A systematic literature review. *Studies in Educational Evaluation*. 2024. Vol. 82. 101360. DOI: 10.1016/j.stueduc.2024.101360. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191491X24000397>

8. Moar S., Burke K., Watson M. Teacher Perspectives on Enhancing Wellbeing Education through Integrating Arts-Based Practices. *British Educational Research Journal*. 2024. Vol. 50(5). P. 2422–2440. URL: <https://eric.ed.gov/?ff1=locAustralia&id=EJ1442173&q=arts>

9. OECD. OECD Digital Education Outlook 2023: Towards an Effective Digital Education Ecosystem. Paris: OECD Publishing, 2023. DOI: 10.1787/c74f03de-en. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/12/oecd-digital-education-outlook-2023_c827b81a/c74f03de-en.pdf

10. UNESCO. UNESCO Framework for Culture and Arts Education. Paris: UNESCO, 2024. URL: https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2024/02/WCCAE_UNESCO%20Framework_EN_0.pdf

11. UNESCO, Canadian Commission for UNESCO. Arts for Transformative Education: A Guide for Teachers from the UNESCO Associated Schools Network. Paris; Ottawa, 2024. URL: https://www.unesco.de/assets/bilder_und_videos/Bildung/07_Projektschulen/Arts_for_transformative_education_a_guide_for_teachers_from_the_UNESCO_Associated_Schools_Network_UNESCO_u._Canadian_NatCom.pdf

12. UIS (UNESCO Institute for Statistics). Data for Education: A Guide for Policymakers to Leverage Education Data. Montreal: UIS, 2023. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000388634>

13. Youth Endowment Fund. Arts Programmes: Toolkit Technical Report. March 2024. URL: https://youthendowmentfund.org.uk/wp-content/uploads/2024/04/YEF-Technical-Report_Arts-Programmes-March-2024.pdf

14. Arts Education Partnership. Arts Education Data and Reporting Initiatives 2024. 2024. URL: <https://www.aep-arts.org/wp-content/uploads/Arts-Education-Data-and-Reporting-Initiatives-2024.pdf>

15. National Endowment for the Arts. Snapshots of Arts Education in Childhood and Adolescence. January 2025. URL: <https://www.arts.gov/sites/default/files/Snapshots-of%20Arts-Education-in-Childhood-and-Adolescence-January-2025.pdf>

16. Yampol Y. Using information and digital technologies for improving education quality management in general secondary education institutions. Information Technologies and Learning Tools. 2024. Vol. 102(4). P. 148–162. DOI: 10.33407/itlt.v102i4.5383. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/5383>

17. World Bank. Global Education Policy Dashboard (GEPD): Implementation Brief. Washington, DC: World Bank, 2023. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099122223231539887/pdf/P169940111aaf90ed1935816287a46b8049.pdf>